

بررسی تأثیر تسهیلات مالی اعطایی دولت به صنایع کوچک زودبازده در توسعه اشتغال استان سمنان

غلامرضا الهی *

چکیده:

هدف پژوهش: ایجاد محیط مناسب برای گسترش و توسعه کسب و کارها در قالب اعطای تسهیلات از سیاست‌های اصلی دولت نهم می‌باشد لذا هدف این پژوهش متناسب با این هدف تعیین گردیده است تا آثار ارایه تسهیلات فوق‌الذکر در توسعه اشتغال استان سمنان اثر مورد بررسی قرار گیرد.

روش نمونه‌گیری افراد نمونه از نظر تعداد، جنس و غیره: برای تعیین تعداد حجم نمونه‌ها از طریق فرمول کوکران استفاده شده که نمونه‌ها شامل نود نفر از مدیران واحدهای صنعتی کوچک استان سمنان است که به صورت تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده است. روش پژوهش: روش تحقیق تلفیقی از روش‌های کتابخانه‌ای، مصاحبه، مشاهده و پرسشنامه بوده و برای تجزیه و تحلیل و تعمیم یافته‌های تحقیق به جامعه از روش‌های آماری توصیفی و استنباطی استفاده شده است.

ابزار اندازه‌گیری: به منظور جمع‌آوری اطلاعات، از مصاحبه و مشاهده فقط در مرحله تنظیم پرسشنامه و ارائه پیشنهادات استفاده شده است و کلیه داده‌های آماری از پرسشنامه اخذ شده است و برای تجزیه و تحلیل داده‌ها از روش آزمون فرضیه کی دو استفاده شده است.

طرح پژوهش: مدیران صنایع کوچک به لحاظ تأمین منابع مالی طرح کسب و کار خود نیازمند به اخذ تسهیلات مالی از طریق حمایت های دولتی می باشند که در سه بخش ایجاد طرح های جدید، رشد و توسعه و اتمام طرح های نیمه تمام صنایع کوچک بیان شده است.

نتیجه کلی: با توجه به اطلاعات جمع آوری شده و تجزیه و تحلیل آنها در این پژوهش مشخص گردید که از سه عامل انتخاب شده در تحقیق که در فرضیات آمده بود و از نگاه پژوهشگر جزء عوامل مهم در توسعه اشتغال استان سمنان می باشد، با ۹۵٪ اطمینان مورد تایید قرار گرفته و رد نشد.

واژگان کلیدی: صنایع کوچک، فرصت شغلی، جواز تاسیس (موافقت اصولی)، پروانه بهره برداری، توسعه، طرح توسعه ای صنایع موجود، طرح نیمه تمام.

مقدمه:

بررسی بسیاری از کشورها در حوزه سیاستگذاری برای کارآفرینی، نشان داده است آنها «صنایع کوچک» را به عنوان هدف برگزیده اند.

همان طور که بر صاحب نظران پوشیده نیست، کارآفرینی نقش کلیدی و موثری را در توسعه و پیشرفت اقتصادی کشورها به خود اختصاص داده است، به طوری که در کشورهای توسعه یافته از اواخر دهه ۱۹۷۰ میلادی به بعد و در کشورهای در حال توسعه با یک دهه تاخیر (از اواخر دهه ۱۹۸۰ میلادی) به موضوع کارآفرینی توجه جدی شده است.

در کشور ما موضوع توسعه کارآفرینی به لحاظ مشکل بیکاری و پیش بینی حادث شدن آن به جهت انتقال اوج جمعیتی متولد شده در دهه ۱۳۶۵-۱۳۵۵، در اوایل دهه ۱۳۸۰ مورد توجه قرار گرفت. به نحوی که نرخ بیکاری در روزهای نخست دولت نهم طبق سند ارایه شده به مجلس شورای اسلامی برای تدوین برنامه چهارم توسعه، حدود ۱۲/۳ درصد و تعداد آنان قریب به سه میلیون نفر بود و از طرفی سالانه یک میلیون نفر نیروی تازه وارد به بازار کار در پنج سال برنامه چهارم توسعه به تعداد آنها اضافه می شود به عبارت دیگر مجموع فرصت های شغلی مورد نیاز را به حدود هشت میلیون نفر می رساند.

یکی از اقدامات مهم دولت نهم برای ایجاد و توسعه اشتغال، حمایت از ایجاد، توسعه و اتمام طرح های نیمه تمام صنایع کوچک در جهت بهبود فضای کسب و کار در کشور است. در این تحقیق سعی محقق بر آن است که به این موضوع بپردازد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

بیان مسئله:

حل معضل اشتغال در ایران، یکی از دغدغه‌های اصلی دولت نهم در سال‌های اخیر بوده است. بدون تردید تقویت کارآفرینی، اشتغالزایی و افزایش فرصت‌های شغلی از موارد ایجاد صنایع کوچک در کشور است که به کاهش قیمت تمام شده کالاها، بومی کردن صنعت و ایجاد زنجیره‌های تولید به صورت غیرمتمرکز منجر می‌شود. صنایع کوچک، صناعی است که در مقایسه با صنایع بزرگتر، خصوصیات مختص به خود را دارند که از جمله آنها می‌توان نقش مدیریتی آنرا نام برد. مدیر شرکت در این گونه صنایع، صاحب اصلی بنگاه می‌باشد و همچنین مرجع اصلی دانش فنی تولید برای شرکت نیز مدیر شرکت است. مسئولیت وی اغلب در برگیرنده کارهایی از قبیل سازماندهی خط تولید، دفتر داری، سرپرستی کارگران، فروش و مراجعه به عرضه کنندگان، تماس با خریداران و مراجعه به مقامات دولتی می‌باشد. در واقع مدیر شرکت یا واحد، همه تصمیم‌گیری‌های بلندمدت و کوتاه مدت خود را به عهده دارد.

از آنجا که مهم‌ترین هدف دولت در زمینه گسترش بنگاه‌های کوچک اقتصادی زودبازده و کارآفرینی، ایجاد فرصت‌های شغلی به صورت کلان جهت حل معضل بیکاری می‌باشد لذا عنوان تحقیق متناسب با این هدف تعیین گردیده است تا مشخص گردد ارایه تسهیلات مالی اعطایی و حمایتی دولت نهم تا چه اندازه در توسعه اشتغال استان سمنان می‌تواند موثر باشد.

ضرورت و اهمیت تحقیق:

بازار کار یکی از بازارهای مهم در اقتصاد به شمار می‌آید که به دلیل ارتباط مستقیم با انسان، از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. در یک طرف این بازار، عرضه کنندگان نیروی کار (جویندگان کار) و در طرف دیگر، متقاضیان خدمات نیروی کار (کارفرمایان) قرار دارند. هدف اصلی دولت‌مردان، ایجاد تعادل در این بازار و رساندن اقتصاد به اشتغال کامل به لحاظ کاهش میزان فقر و توزیع درآمد عادلانه‌تر در جامعه است.

در سه دهه اخیر، اقتصاد ایران به دلایل متعدد از وضعیت اشتغال کامل دور بوده و به همین دلیل است که در سند چشم‌انداز جمهوری اسلامی ایران در افاق ۱۴۰۴ هجری شمسی، رساندن اقتصاد به اشتغال کامل به عنوان یکی از اهداف مهم مورد تاکید قرار گرفته است. در شرایط کنونی، یکی از دغدغه‌های اصلی کشور حل معضل بیکاری است، دلایل ساختاری از جمله افزایش قهری عرضه نیروی کار، کمبود فاحش سرمایه‌گذاری، مهاجرت ناگزیر روستاییان به شهرها، گسترش نرخ مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی، افزایش روز افزون دانش آموختگان دانشگاه‌ها و سرمایه‌های انسانی متخصص، جوانی جمعیت، کاهش تصدی‌گری دولت و... بازار کار کشور را با عدم توازن مواجه نموده است، لذا توجه به مقوله کارآفرینی و صنایع کوچک از اهمیت مضاعفی برخوردار است. از یک دیدگاه، ضرورت و اهمیت برنامه‌های تسهیلات مالی اعطایی و حمایتی دولت برای ایجاد، توسعه و اتمام طرح‌های نیمه‌تمام صنایع کوچک در ایران را می‌توان در عوامل شرایط خاص اقتصادی، نیاز به اشتغالزایی، دسترسی به تکنولوژی جدید و برتر و رقابت در سطح ملی و بین‌المللی خلاصه کرد.

در شرایط کنونی، یکی از دغدغه‌های اصلی کشور حل معضل بیکاری است، دلایل ساختاری از جمله افزایش قهری عرضه نیروی کار، کمبود فاحش سرمایه‌گذاری، مهاجرت ناگزیر روستاییان به شهرها، گسترش نرخ مشارکت زنان در فعالیتهای اقتصادی، افزایش روز افزون دانش آموختگان دانشگاه‌ها و سرمایه‌های انسانی متخصص، جوانی جمعیت، کاهش تصدی‌گری دولت و... بازار کار کشور را با عدم توازن مواجه نموده است، لذا توجه به مقوله کارآفرینی و صنایع کوچک از اهمیت مضاعفی برخوردار است

انجام این تحقیق به دلیل کثرت واحدهای صنعتی کوچک در استان سمنان از اهمیت زیادی برخوردار است و از آنجا که استمرار فعالیت و تولید این گونه صنایع موجب اشتغال‌زایی و رونق اقتصادی منطقه خواهد شد لذا ضرورت و اهمیت اجرای تحقیق حاضر آشکار می‌گردد.

اهداف تحقیق:

بدون تردید ایجاد محیط مناسب برای رشد کسب و کارها از سیاست‌های اصلی دولت نهم است که به برخی از اهداف برنامه‌های حمایتی دولت برای کسب و کارهای کوچک زودبازده و کارآفرینی به شرح ذیل اشاره می‌گردد:

- ① هدایت رشد استخدام در بخش‌های خصوصی و تعاونی.
- ② افزایش منابع مالی.
- ③ افزایش رقابت میان کسب و کارها و بالا بردن ظرفیت فعالیت‌ها.
- ④ افزایش آگاهی کارآفرینان از دانش اقتصادی.
- ⑤ افزایش امکان دست‌یابی به تکنولوژی مدرن.
- ⑥ تسریع در ایجاد محل‌های کاری جدید برای کسب و کارها.
- ⑦ افزایش ارایه خدمات غیراقتصادی به کارآفرینان از قبیل آموزش، مشاوره، اطلاعات عمومی و حرفه‌ای.
- ⑧ تسریع در اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک.
- ⑨ به‌کارگیری نیروهای متخصص و آموزش دیده.
- ⑩ ایجاد فرصت‌های شغلی و به‌کارگیری نیروهای فعال.
- ⑪ معرفی و توجه به صنایع کوچک به عنوان بعد وسیعی از تولیدکنندگان صنعت
- ⑫ استفاده از سرمایه‌گذاری‌های کوچک و اندک.
- ⑬ تأمین بخشی از قطعات اولیه و کالاهای نیمه ساخته صنعتی که مورد نیاز واحدهای بزرگ می‌باشد.
- ⑭ تولید کالا با هزینه کمتر و کیفیت بالا.

فرضیه اول: ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است. **فرضیه دوم:** رشد و توسعه صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است. **فرضیه سوم:** اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.

طرح سؤالات تحقیق:

۱. آیا ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است؟
 ۲. آیا رشد و توسعه صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است؟
 ۳. آیا اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است؟
- این‌ها سؤالاتی است که با توجه به فرضیه‌های تحقیق نوشته شده است و بر اساس آزمون‌های آماری، فرضیات مورد نظر آزمون شده و به این سؤالات پاسخ داده خواهد شد.

فرضیه‌های تحقیق:

- فرضیه‌هایی که در این تحقیق، محقق به دنبال آزمون آنها شده است عبارتند از:
- فرضیه اول:** ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.
- فرضیه دوم:** رشد و توسعه صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.
- فرضیه سوم:** اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.

قلمرو تحقیق:

قلمرو تحقیق شامل قلمرو موضوعی، مکانی و زمانی است که به شرح ذیل عبارتند از:

قلمرو موضوعی:

این تحقیق به موضوع جذب نیروهای بیکار جویای کار در قالب اعطاء تسهیلات مالی و حمایتی دولت به واحدهای صنایع کوچک پرداخته است تا آثار رایبه تسهیلات فوق در ایجاد فرصت‌های شغلی در استان سمنان مورد بررسی قرار گیرد.

قلمرو مکانی:

این تحقیق به طور عمده در واحدهای صنعتی استان سمنان که تعداد کارکنان آنها کمتر از پنجاه نفر است انجام می‌گیرد و به طور تصادفی خوشه‌ای انتخاب شده‌اند.

قلمرو زمانی:

محدوده زمانی این تحقیق از ابتدای سال ۱۳۸۵ لغایت پایان سال ۱۳۸۶ را شامل می‌گردد و اطلاعات و آمار جمع‌آوری شده و روش‌های استفاده شده در تحقیق مربوط به همین دوران می‌باشد.

ابزار جمع‌آوری اطلاعات:

در انجام هر پژوهشی، روش‌های متفاوتی جهت جمع‌آوری اطلاعات وجود دارد. با توجه به ماهیت پژوهش، در جمع‌آوری اطلاعات از روش‌های کتابخانه‌ای و پرسشنامه استفاده شده است که در ذیل به طور اجمال بیان شده است.

۱- روش کتابخانه‌ای: در این روش منابع دستیابی به اطلاعات لازم عبارتند از:

الف- استفاده از کتب، قوانین و مقررات صنایع کوچک و کارآفرینی.
ب- استفاده از کتب و نشریات دستگاه‌های اجرایی و موسسات در زمینه صنایع کوچک و کارآفرینی.

ج- مطالعه نظریات صاحب نظران و کارشناسان در زمینه صنایع کوچک و کارآفرینی.

۲- پرسشنامه: پرسشنامه عبارت است از مجموعه سؤالاتی که محقق با توجه به نیازهای اطلاعاتی آنرا طراحی و جهت گردآوری داده‌ها، آن را در اختیار منابع معتبر قرار می‌دهد و پاسخ‌هایی که به سؤالات پرسشنامه داده می‌شود، اطلاعات مورد نیاز محقق را برای تجزیه و تحلیل آماده می‌سازد.

جهت اخذ اطلاعات از مدیران و مسئولان صنایع کوچک پرسشنامه‌ای از نوع عادی و بی‌نام که حاوی سه قسمت می‌باشد تهیه گردید.

مقدمه‌ای رسا و واضح: در ابتدای پرسشنامه هدف از تهیه آن را برای مدیران توضیح داده و راهنمایی لازم را ارائه کرده است.

مشخصات واحد تولیدی: در برگرفته اطلاعات عمومی واحدهای صنایع کوچک می‌باشد.

طرح سؤال: ۲۰ سؤال در قالب پرسشنامه منظم و بسته مطرح که مدیران فقط با گذاشتن علامت (x) نظر خود را نسبت به انتخاب درجه تطبیق پاسخ به سؤال مشخص می‌نمایند.

پرسشنامه با توجه به موضوع و فرضیه‌های تحقیق حاوی ۲۰ سؤال، از طریق مقیاس پنج جوابی لیکرت ایجاد شد.

کاربرد این پاسخ‌ها مقیاسی ترتیبی را ایجاد کرده است و به ترتیب نمرات (۵ و ۴ و ۳ و ۲ و ۱) پاسخ‌های هیچ، خیلی کم، کم، زیاد و خیلی زیاد تعلق می‌گیرد. بدین ترتیب با این روش نمره‌گذاری مقیاس اندازه‌گیری، مقیاس فاصله‌ای در نظر گرفته می‌شود.

در تجزیه و تحلیل اطلاعات سعی شده، داده‌ها و اطلاعات مربوط به هر سؤال به تفکیک از طریق جداول و نمودارهای آماری تفسیر و توضیح داده شود تا معلوم گردد در نمونه مورد بررسی به هر سؤال پرسشنامه به چه نحوی پاسخ داده شده است. روش کار بدین صورت است که ابتدا توسط جداول آماری نمره‌های اخذ شده توسط افراد و با توزیع فراوانی مطلق و نسبی گزینه‌های پرسشنامه آورده شده است. سپس برای تفهیم بهتر مطالب از نمودار میله‌ای (ستونی) استفاده شده و برای تعیین همگرایی فراوانی مشاهده شده و مورد انتظار از 2×2 کای دو یا کای اسکور به کار برده شده است. همچنین با محاسبه پارامترهای مرکزی و پراکندگی، مقایسه در نمونه آماری انجام گرفته است.

در پایان با بهره‌گیری از اطلاعات درج شده در جدول، نمودار و آمار توصیفی، به تحلیل داده‌ها پرداخته و برای هر فرضیه نیز جهت توصیف بیشتر از نمودار میله‌ای (ستونی) و آزمون T استفاده گردیده است و آنگاه نتایج به دست آمده مورد بررسی و تفسیر قرار می‌گیرد.

خلاصه یافته‌های تحقیق و نتیجه‌گیری:

آنچه مسلم است هدف از انجام هر تحقیق رسیدن به نتیجه مطلوب است. در این تحقیق نیز تمامی فرضیه‌ها، پذیرفته شده و از آن می‌توان به عنوان نتیجه تحقیق یاد نمود که در ذیل علاوه بر ذکر هر فرضیه، مختصراً به نتیجه حاصله از اثبات هر فرضیه می‌پردازیم. موضوع تحقیق این پروژه بررسی تأثیر تسهیلات مالی اعطایی و حمایتی دولت نهم به صنایع کوچک زودبازده کارآفرینی در توسعه اشتغال استان سمنان با سه فرضیه به شرح ذیل می‌باشد...

فرضیه اول:

ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.

نتیجه آن که بین ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک و توسعه اشتغال در استان سمنان یک رابطه منطقی و مثبت وجود دارد که با اطمینان ۹۵٪ با معنی است. به عبارت دیگر ایجاد طرح‌های جدید صنایع کوچک بر توسعه اشتغال در استان سمنان خیلی زیاد مؤثر است.

فرضیه دوم:

رشد و توسعه صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.

نتیجه آن که بین رشد و توسعه صنایع کوچک و توسعه اشتغال در استان سمنان یک رابطه منطقی و مثبت وجود دارد که با اطمینان ۹۵٪ با معنی است. به عبارت دیگر رشد و توسعه صنایع کوچک بر توسعه اشتغال در استان سمنان خیلی زیاد مؤثر است.

فرضیه سوم:

اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک تا اندازه زیادی بر توسعه اشتغال در استان سمنان مؤثر است.

نتیجه آن که بین اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک و توسعه اشتغال در استان سمنان یک رابطه منطقی و مثبت وجود دارد که با اطمینان ۹۵٪ با معنی است. به عبارت دیگر اتمام طرح‌های نیمه تمام صنایع کوچک بر توسعه اشتغال در استان سمنان خیلی زیاد مؤثر است.

بین رشد و توسعه صنایع کوچک و توسعه اشتغال در استان سمنان یک رابطه منطقی و مثبت وجود دارد که با اطمینان ۹۵٪ با معنی است. به عبارت دیگر رشد و توسعه صنایع کوچک بر توسعه اشتغال در استان سمنان خیلی زیاد مؤثر است.

برای تجزیه و تحلیل بررسی تأثیر تسهیلات مالی اعطایی و حمایتی دولت به صنایع کوچک زودبازده در توسعه اشتغال استان سمنان، سه فرضیه مطرح گردید که فرضیه اول دارای ۵ سؤال (سؤال‌های ۶ تا ۱۰ پرسشنامه) و فرضیه دوم دارای ۵ سؤال (سؤال‌های ۱۱ تا ۱۵ پرسشنامه) و فرضیه سوم دارای ۵ سؤال (سؤال‌های ۱۶ تا ۲۰ پرسشنامه) و برای دوری از پیش داوری و دستیابی به اطلاعات بیشتر در مورد توسعه اشتغال واحدهای صنایع کوچک، سؤال‌های ۱ تا ۵ پرسشنامه به این امر اختصاص دارد تا متغیر وابسته به دست آید. شایان ذکر است نود پرسشنامه بین افراد نمونه در واحدهای تولیدی صنایع کوچک استان توزیع گردید که از این تعداد ۷۷ پرسشنامه عودت داده شده و بر اساس اطلاعات مندرج در آنها و با استفاده از تکنیک‌های آماری تعمیم نمونه به جامعه صورت گرفته است. در این تحقیق استخراج نتایج مربوطه و همچنین ترسیم نمودارها با استفاده از نرم افزار Excel و Spss صورت گرفته است.

محدودیت‌های تحقیق:

انجام تحقیقات علمی معمولاً با محدودیت‌ها و مشکلات فراوانی همراه است. زیرا در این تحقیق باید واقعیت‌های علمی مبنا و اساس کار باشد. بنابراین همواره جمع‌آوری اطلاعات واقعی و تجزیه و تحلیل آنها با مشکلات و موانعی روبرو بوده است. از این رو محدودیت‌های تحقیق که خارج از اختیار پژوهشگر است به شرح ذیل عنوان می‌گردد.

- ❖ عدم حاکمیت مدیریت علمی در بنگاه‌های اقتصادی کوچک و فضای مدیریت سنتی در آنها.
- ❖ مشکل تماس و برقراری ارتباط با مدیران عالی هر یک از واحدهای صنعتی کوچک.
- ❖ پراکندگی واحدهای کوچک صنعتی در استان.
- ❖ داشتن سوءظن در ارایه اطلاعات از طرف موسسات و شرکت‌ها.
- ❖ اسناد و آمار و اطلاعات مورد نظر در واحدهای صنعتی کوچک به طور دقیق و آسان در دسترس قرار نمی‌گیرد.
- ❖ تأثیر شرایط روحی و روانی پاسخ دهندگان به سوالات، موقع جواب دادن به پرسشنامه‌ها.
- ❖ مدیران و مسئولان واحدهای صنعتی کوچک، غالباً نسبت به تحقیق و نتایج آن خوشبین نیستند.
- ❖ برخی از مدیران و مسئولان واحدهای صنعتی کوچک، در دادن اطلاعات و پذیرش و پاسخگویی به سوالات پرسشنامه امتناع می‌نمایند.

پیشنهادات:

با عنایت به اطلاعات به دست آمده و فرضیات تحقیق تسهیلات مالی اعطایی و حمایتی دولت نهم به صنایع کوچک استان سمنان و همچنین استفاده از نظریات صاحب نظران و کارشناسان و مدیران جامعه آماری، پیشنهادات زیر ارائه می‌گردد:

- افزایش تسهیلات مالی به صنایع کوچک.
- افزایش حمایت‌های اجتماعی از قبیل فرهنگ سازی، اعتماد سازی، ارج گذاری و...
- حمایت حقوقی و مقرراتی از قبیل ثبت و حمایت از دارایی فکری ملی و...
- تاسیس بانک حمایت از کارآفرینان.
- تاسیس موسسه سرمایه گذاران مخاطره پذیر برای ارایه تسهیلات مالی به مدیران صنایع.
- تاسیس سازمان حمایت از کارآفرینان.
- ارایه خدمات مشاوره‌ای فنی و اطلاعاتی به مدیران صنایع از قبیل مشاوره حقوقی، مالی، بازاری و مشتری، تبلیغات و اطلاع رسانی، واردات و صادرات
- برقراری برنامه‌های آموزشی مستمر در جهت بالا بردن سطح مهارت و افزایش توان تخصصی مدیران صنایع کوچک.
- افزایش آگاهی مدیران صنایع کوچک از دانش اقتصادی.
- تأمین نیازهای اقتصادی مدیران صنایع از قبیل امنیت اقتصادی و سرمایه گذاری، ثبات نرخ‌ها، نیاز به رقابت بانک‌ها.
- ارایه خدمات آموزشی از قبیل آموزش کارگروهی، روش مذاکره، آیین نامه‌های دولتی، ایجاد انگیزه و مدیریت کارکنان، روش‌های ارایه خدمت و بازاریابی، آموزش‌های شغلی و تخصصی.

توصیه‌هایی برای پژوهش‌های بعدی:

- با عنایت به تجربیاتی که در اجرای تحقیق به دست آمده است، محقق توصیه می‌نماید جهت تحقیقات بعدی موارد ذیل مورد توجه قرار گیرد:
- مقایسه تطبیقی وضعیت میزان سرمایه گذاری و میزان اشتغال صنایع کوچک کشور با صنایع کشورهای صنعتی و در حال توسعه.
 - مقایسه تطبیقی وضعیت میزان تولید و میزان ضایعات و قیمت تمام شده صنایع کوچک کشور با صنایع کشورهای صنعتی و در حال توسعه.
 - بررسی علل پایین بودن جایگاه سهولت کسب و کار در کشور.
 - بررسی دلایل غیر رقابتی بودن بخش صنعت با بخش خدمات در فعالیتهای اقتصادی کشور.
 - بررسی دلایل بوروکراسی حاکم بر نظام اداری و بخش صنعت کشور.
 - بررسی روش‌های بهبود روحیه خطرپذیری بالا، خلاق و کارآفرین در مدیران صنایع کوچک کشور.
 - مقایسه سازمان‌های حمایت‌کننده کشورهای در حال توسعه و صنعتی از صنایع کوچک و عدم وجود چنین سازمان‌هایی در کشور.
 - بررسی دلایل کم توجهی مدیران به رضایت مشتریان و بازار هدف.

منابع

- ❖ ۱- امینی علیرضا، اولویت‌های سیاست‌های بازار کار در برنامه پنجم، موسسه کار و تأمین اجتماعی، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۱۰۰ مهر ماه ۱۳۸۷.
- ❖ ۲- ایران نژاد پاریزی مهدی، روش تحقیق پیشرفته، انتشارات موسسه بانکداری ایران، سال ۱۳۷۲.
- ❖ ۳- استانداری سمنان، سیمای استان سمنان، سمنان، ۱۳۷۱.
- ❖ ۴- استانداری سمنان، دفتر امور سیاسی و انتخابات، ۱۳۸۷.
- ❖ ۵- الهی غلامرضا، پایان نامه شناخت موانع و مشکلات مدیریتی صنایع کوچک استان سمنان، موسسه کار و تأمین اجتماعی، ۱۳۸۱.
- ❖ ۶- الهی غلامرضا، مقاله کارآفرین و کارآفرینی، سازمان کار و امور اجتماعی استان سمنان، ۱۳۸۷.
- ❖ ۷- بانک اطلاعات دبیرخانه کارگروه اشتغال و سرمایه گذاری استان سمنان، ۱۳۸۷.
- ❖ ۸- بانک اطلاعات سازمان صنایع و معادن استان سمنان، ۱۳۸۷.
- ❖ ۹- پیروز بخت نیره، جایگاه صنایع کوچک در اقتصاد ملی و راه‌های افزایش بهره‌وری در این صنایع، استاندارد، شماره ۸۳، مرداد، ۱۳۷۷.
- ❖ ۱۰- خزاعی علی، صنایع کوچک و ضرورت توجه بیشتر به آنها، تازه‌های اقتصاد، شماره ۶۶، دی ۱۳۷۶.
- ❖ ۱۱- دلاور علی، احتمالات و آمار کاربردی در روان‌شناسی و علوم تربیتی، انتشارات رشد، تابستان ۱۳۷۶.
- ❖ ۱۲- دفت ریچارد، تئوری سازمان و طراحی ساختار، پارسائیان علی و اعرابی سید محمد، شرکت چاپ و نشر بازرگانی، چاپ اول، ۱۳۷۴.
- ❖ ۱۳- ساروخانی باقر، روش‌های تحقیق در علوم اجتماعی (مجلد دوم بینش‌های و فنون) چاپ فرشیوه، ۱۳۷۷.
- ❖ ۱۴- شفیق زاده حمید و شجاعی جواد، کارآفرینی و اشتغال زایی، موسسه کار و تأمین اجتماعی، ماهنامه کار و جامعه، شماره ۹۸/۹۹ مرداد و شهریور ماه ۱۳۸۷.
- ❖ ۱۵- سالنامه آماری استان سمنان ۱۳۸۶.
- ❖ ۱۶- سرابی حسن، مقدمه‌ای بر نمونه‌گیری در تحقیق، انتشارات سمت، ۱۳۶۲.
- ❖ ۱۷- صفری زهرا، جایگاه صنایع کوچک در روند توسعه اقتصادی، جهان اقتصاد، سال هشتم، شماره ۱۵۶۷.
- ❖ ۱۸- طاهر خانی، صنعتی شدن روستا (سنگ بنای استراتژی آینده توسعه روستایی)، اداره کل طرح‌های صنعتی و بهره‌برداری و وزارت جهاد کشاورزی، چاپ اول، ۱۳۷۹.
- ❖ ۱۹- طباطبائی سعادت و اژدری علی اصغر، سیاست‌های حمایت از صنایع کوچک در ایران، چاپ اول بهار ۱۳۸۷.
- ❖ ۲۰- عادل محمد حسین، سمینار اشتغال محور توسعه، وزارت کار و امور اجتماعی، اردیبهشت ۱۳۷۳.
- ❖ ۲۱- علاء فر صدیقه، خود اشتغالی (کار برای خود)، موسسه کار و تأمین اجتماعی، مجموعه متون آموزشی، شماره ۵۰، چاپ ۱۳۸۰.
- ❖ ۲۲- فرهنگی علی اکبر و صفرزاده حسین، کارآفرینی، موسسه کار و تأمین اجتماعی، چاپ اول، ۱۳۸۶.
- ❖ ۲۳- قره‌چه منیژه، مدیریت صنایع کوچک، مؤسسه کار و تأمین اجتماعی، مجموعه متون آموزشی، شماره ۲۱، ۱۳۷۷.
- ❖ ۲۴- قانون برنامه چهارم توسعه، سازمان مدیریت و برنامه ریزی کشور (۸۸-۱۳۸۴).
- ❖ ۲۵- کلانتری خلیل، صنایع کوچک، نابرابری‌های منطقه‌ای و تجربه کشورهای در حال توسعه، ماهنامه جهاد، شماره ۱۸۸، سال ۱۳۷۵.
- ❖ ۲۶- معاونت برنامه‌ریزی استانداری سمنان، دفتر آمار و اطلاعات، ۱۳۸۷.
- ❖ ۲۷- میر سیاسی ناصر، مدیریت منابع انسانی و روابط کار، شروین، چاپ اول، ۱۳۷۶.
- ❖ ۲۸- مرکز آمار ایران، ۱۳۸۷.
- ❖ ۲۹- مرکز آمار و اطلاعات بازار کار و وزارت کار و امور اجتماعی، سیمای بازار کار ۱۳۸۶.
- ❖ ۳۰- مرکز آمار و اطلاعات بازار کار و وزارت کار و امور اجتماعی، سالنامه آمار نیروی انسانی ۱۳۸۶.
- ❖ ۳۱- وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش صنایع کوچک زمینه ساز توسعه اقتصادی و اشتغال‌های مولد، تهران، چاپ اول، انتشارات وزارت امور اقتصادی و دارایی، پائیز ۱۳۷۷.
- ❖ ۳۲- وزارت امور اقتصادی و دارایی، گزارش صنایع کوچک زمینه ساز توسعه اقتصادی و اشتغال‌های مولد، تهران، چاپ اول، انتشارات وزارت امور اقتصادی و دارایی، پائیز ۱۳۷۷.
- ❖ ۳۳- وزارت کار و امور اجتماعی، مجله کار و کارآفرینی، شماره اول اسفند ۱۳۸۷ و ویژه‌بنگاه‌های زودبازده.
- ❖ ۳۴- وزارت کار و امور اجتماعی، گزارش ملی وزارت کار و امور اجتماعی در دولت نهم، ۱۳۸۷.